

BESLUT

2020-02-28

Dnr: 19/02492 och
2617

SAKEN

Morgonstudion, SVT1, 2019-05-14, *Rapport*, SVT2, 2019-05-14, kl. 12.00 och kl. 16.00, *Rapport*, SVT1, 2019-05-14, kl. 18.00 och 19.30, *Aktuellt*, SVT2, 2019-05-14, inslag om EU-parlamentarikers traktamenten; fråga om opartiskhet och saklighet

BESLUT

1. Granskningsnämnden gör ingen ny prövning av de delar som redan prövats i tidigare beslut.
2. Inslagen frias i övriga delar.

INSLAGEN

Inslagen i *Morgonstudion*, *Rapport* och *Aktuellt* var i stort sett likalydande. I *Morgonstudion* sändes inslagen i samtliga nyhetssammanfattningar under morgonen. Nyhetssammanfattningen kl. 07.30 följdes också av ett studiosamtal med den SVT-reporter som genomfört granskningen.

Nyhetssammanfattningen i *Morgonstudion*, kl. 07.30 påannonserades enligt följande.

Vänsterpartiets toppnamn i EU-parlamentsvalet [Namn EU-parlamentariker] har tagit ut omkring en miljon kronor i traktamenten när hon har jobbat i Bryssel, trots att hon själv bor där.

Följande sades i inslaget.

(EU-parlamentariker) – Antingen så skriver man in sig i utskottet eller så kan man gå till ett sådant där register där man skriver in sig. (Reporter) – Och då får du ett traktamente, ett dagtraktamente? (EU-parlamentariker) – Ja. (Reporter) – Fast du själv bor i Bryssel? (EU-parlamentariker) – Ja.

Följande sades sedan av en speakerröst.

Pengarna är avsedda för hotell och måltider i Bryssel, men [Namn EU-parlamentariker] menar att det för henne blir ett slags omvänt traktamente som hon använder till hotell och resor i Sverige.

EU-parlamentarikern sa sedan följande.

Åt andra hållet då istället kan man säga.

Speakerrösten sa sedan följande.

Hon uppger att hon informerat parlamentets administratörer om upplägget och att de inte haft några invändningar. Men i Sverige hade det enligt Skatteverket inte varit tillåtet med traktamente för arbete på hemorten.

Följande sades sedan.

(Reporter) – Så du får tretusen kronor som dagtraktamente när du är i Bryssel? (EU-parlamentariker) – Om jag skriver in mig ja. (Reporter) – Om du skriver in dig? Och du skriver in dig? (EU-parlamentariker) – Nej, det gör jag inte alltid.

Följande sades sedan av speakerrösten.

Men de gångna fem åren så har hon gjort det 357 dagar, det gör att hon fått motsvarande över en miljon kronor i traktamente, vilket hon medger är mer än hennes faktiska omkostnader i Sverige. Hon kommer därför att betala tillbaka pengar från traktamentet.

EU-parlamentarikern sa därefter att hon redan betalat tillbaka en del och att hon skulle betala tillbaka det som återstod. Följande sades sedan av speakerrösten.

Det är emellertid oklart hur mycket hon ska betala tillbaka. [Namn EU-parlamentariker] har inte sparat några kvitton och kommer inte att göra någon offentlig redovisning av hur hon använt traktamentespengarna.

Efter nyhetssammanfattningen följde ett studiosamtal som påannonserades enligt följande.

Vi ska snacka lite politik nu, och EU-politik, för de senaste veckorna så har ju mycket handlat om politikernas, ja, extraarvoden, ja som man gör, tar ut extra pengar för att maximera sin ersättning. Idag så står det klart att Vänsterpartiets förstanamn till EU-parlamentet [Namn EU-parlamentariker] har tagit ut omkring en miljon kronor i traktamente trots att hon är skriven och bor i Bryssel.

I studiosamtalet sades bland annat följande.

(Pgl 1) – Och nu har vi med oss SVT:s reporter [Namn] som står bakom den här granskningen. [---] Som [Namn EU-parlamentariker] själv säger, som ni säger här, hon bor i Bryssel men tar ändå ut traktamente där hon bor, kan du utveckla hur det här fungerar?

Den medverkande SVT-reportern sa sedan bland annat att EU-parlamentarikern var den enda EU-parlamentariker som är skriven i Bryssel. Han sa också att

traktamentet egentligen är avsett för extra utgifter för den som inte bor i Bryssel och att EU-parlamentarikern använt traktamentet omvänt för kostnader vid resor till Sverige. Programledaren frågade sedan om EU-parlamentarikern gjorde något fel. SVT-reportern sa att EU-parlamentarikern gjort en speciallösning och att om hon varit i Sverige och arbetat för ett svenskt företag eller en svensk myndighet hade lösningen varit omöjlig. SVT-reportern sa sedan att EU-parlamentet fungerar på ett särskilt sätt och att det där inte finns någon regel som säger att en person måste vara skriven någon annanstans än där personen tar ut traktamentet. Han sa också att EU-parlamentarikern själv sagt att hon fått klartecken från parlamentet för att använda pengarna på det sätt som hon har gjort. Bland annat följande sades sedan.

(Pgl 1) – Så hon gör egentligen ingenting olagligt eller fel? (SVT-reporter) – Nej, vi har inte hittat något som säger att det här skulle vara olagligt på det sättet. (Pgl 2) – Utan snarare då moraliskt fel? (SVT-reporter) – Ja, hennes problem i det här sammanhanget är ju att hon har en profil som varit väldigt tydlig. Hon är den första EU-parlamentariker i Sverige att visa kvittona för den här omkostnaden kontorsersättningen som är en annan sådan här ersättning som de får. Hon har varit transparent med det. Hon är också väldigt tydlig med att hon inte skor sig. Vänsterpartisterna betalar ju en, en särskild partiskatt som gör att hon bara tar ut en mindre del av det här vanliga arvodet. Hon skor sig inte och hon är väldigt transparent. Mot bakgrund av det så kan man förstås om man är väljare fundera på hur det här rimmar. (Pgl 2) – Men, en grej som jag inte riktigt förstår här är hur är det med de övriga EU-parlamentarikerna, de som alltså är skrivna här i Sverige men som då jobbar i Bryssel. (SVT-reporter) – De, de kan. (Pgl 2) – De tar ut traktamente. (SVT-reporter) – Ja, visst. (Pgl 2) – Och är det lika högt då på tretusen kronor? (SVT-reporter) – Ja, ja visst visst. EU, EU-parlamentets traktamenten är superhögt jämfört med alla normala traktamenten i till exempel Sverige. (Pgl 2) – Så, egentligen är det ju så att alla de här politikerna tar ut miljontraktamenten. (SVT-reporter) – Ja, de har i alla fall möjlighet att göra det. De får göra det, och sedan, sedan får man då när man registrerar sig i parlamentet för att jobba där, och den registreringen väljer man då själv. Så absolut. Men skillnaden är ju den att hon har sin hemstad där. Hon kan ta med sig en lunchlåda om hon vill när hon jobbar i parlamentet. Det kan man ju faktiskt inte om man inte bor i stan. [...] (Pgl 1) – Och det är alltså en miljon kronor i traktamentesersättningar som det här handlar om och nu ska hon betala tillbaka pengar, hur kommer det sig? (SVT-reporter) – Ja, men hon inser ju också det. Dels har hon varit färre dagar i Sverige än vad hon faktiskt har tagit ut i det här traktamentet och sedan håller hon ju med om, hon hävdar ju inte att hon har haft utgifter varje dag i Sverige på tretusen kronor för hotell och inrikesresor i Sverige, så hon ska betala tillbaka, hon har visat oss en inbetalning att hon redan har betalat tillbaka 50 000, sedan är frågan hur mycket mer hon ska betala tillbaka och där verkar det vara lite oklart än så länge.

ANMÄLNINGARNA

En av anmälarna är Vänsterpartiet som sammanfattningsvis anför följande.

Sveriges Television (SVT) brast i flera nyhetsinslag mot kravet på saklighet och gav en ensidig bild av hur Vänsterpartiets EU-parlamentariker tagit ut traktamenten i Bryssel. Inslagen gav intrycket att EU-parlamentarikern brutit mot lagar och regler trots att hon inte gjort det. Hon har tagit ut ersättning från parlamentet helt i linje med de regelverk som parlamentet har och fått

ersättningen godkänd av parlamentet, vilket SVT visste inför sändning. Trots detta antydde i inslagen att fel hade begåtts. Upprepade gånger uppgavs till exempel att EU-parlamentarikern tagit ut traktamente "trots" att hon bor i Bryssel. Inslagen slog också fast att "pengarna är avsedda för hotell och måltider i Bryssel", trots att SVT fått veta att EU-parlamentarikern fått godkänt från EU-administrationen att använda pengarna så som hon har gjort. SVT gjorde vidare en irrelevant jämförelse med Sverige och påstod i inslagen att "I Sverige hade det enligt Skatteverket inte varit tillåtet med traktamente för arbete på hemorten". Eftersom EU-parlamentets regler inte har något med svensk lagstiftning att göra framstår hänvisningen till Skatteverket enbart som vilseledande och förstärker effekten av att det skulle röra sig om ett lagbrott. Det korrekta svenska ordet för dessa ersättningar i EU-systemet är "dagersättning" och detta omgärdas av ett annat regelverk än traktamenten i svensk kontext, något som SVT också var, eller borde ha varit, medvetna om.

EU-parlamentarikerns princip har varit att ta ut dagsättning och sedan återbetala de pengar som hon inte har använt. Detta fick SVT också veta inför sändning. Möjligheten att återbetala överblivna medel från kontorskottet och dagsättningar finns och det är det sätt på vilket systemet är tänkt att fungera. Detta förklarade EU-parlamentarikern i den del av intervjun som har klippts bort. Trots det användes det i inslagen formuleringar som fick det att framstå som att hon tvingats betala tillbaka pengar efter ett avslöjande från SVT. Speakerrösten sa bland annat att EU-parlamentarikern "medger", att ersättningen varit högre än hennes omkostnader och att hon "därför kommer att betala tillbaka pengar från traktamentet". I *Rapport*-sändningarna kl. 12.00 och kl. 16.00 säger nyhetsuppläsaren att EU-parlamentarikern "nu ska betala tillbaka pengar".

Inslagen sändes precis innan valdagen och fick stor spridning i andra medier, vilket var till stor skada för Vänsterpartiet och för EU-parlamentarikern.

En anmälare har anmält sändningar i SVT den 13 maj och 14 maj samt innehåll på SVT:s webbplats. Nämnden har mot bakgrund av anmälningarna valt att granska inslag som sändes den 14 maj.

AKTUELL BESTÄMMELSE

Sveriges Television ska utöva sändningsrätten opartiskt och sakligt samt med beaktande av att en vidsträckt yttrande- och informationsfrihet ska råda i televisionen (13 § i sändningstillståndet).

Kravet på opartiskhet tillämpas enligt granskningsnämndens praxis i princip fullt ut på programledare, reportrar och andra som genom sin ställning i ett program kan uppfattas som företrädare för programföretaget. Bestämmelsen innebär bland annat att en programledare eller reporter inte får göra värderande

uttalanden eller ta ställning i kontroversiella frågor. Om allvarlig kritik riktas mot en klart utpekad part ska den kritiserade få bemöta eller kommentera kritiken. Som regel ska detta ske i samma program eller inslag.

Kravet på saklighet innebär främst att uppgifter som är av betydelse för framställningen ska vara korrekta och att framställningen inte får vara vilseledande, till exempel genom att väsentliga uppgifter utelämnas.

TIDIGARE PRÖVNING

Inslaget i *Rapport*, 2019-05-14, kl. 19.30 samt i *Aktuellt*, 2019-05-14 har tidigare prövats av granskningsnämnden (dnr 19/01703 m.fl.). Granskningsnämnden granskade inslagen mot bakgrund av de anmälningar som då kommit in till nämnden. Dessa anmälare anförde bland annat följande.

- Inslagen gav sken av att traktamentet var avsett att täcka kostnader för personer som inte var bosatta i Bryssel, trots att det inte finns några regler kring var en person ska vara skriven för att få rätt till traktamentet.
- Det stämmer inte att traktamentet ska täcka kostnader specifikt i Bryssel. Traktamentet kan lika gärna användas för arbetsrelaterade kostnader i Sverige, vilket parlamentarikern stämt av med parlamentet.
- Det antydde att EU-parlamentarikern återbetalade pengar eftersom hon begått ett fel när hon i själva verket återbetalat pengar frivilligt.
- Det framställdes som problematiskt att EU-parlamentarikern inte sparat några kvitton, fastän det inte finns något krav på att göra det.
- SVT smutskastade på falska grunder Vänsterpartiet precis innan EU-vallet. Inga andra EU-parlamentariker granskades.

Nämnden ansåg att inslagen inte stred mot kraven på opartiskhet och saklighet.

GRANSKNINGSNÄMNDENS BEDÖMNING

Huvudparten av de inslag som nu anmälts har i stort sett samma innehåll som de inslag som har prövats tidigare. Invändningarna som förs fram är i huvudsak också desamma som anmälarna förde fram i de tidigare ärendena. De invändningar som anmälarna för fram och som redan prövats av nämnden föranleder inte någon ny prövning.

Nedan bedömer nämnden studiointervjun i *Morgonstudion* som inte ingick i den föregående granskningen och en ny invändning om att en del av intervjun med parlamentarikern klipptes bort i sändningarna.

Studiointervjun i Morgonstudion

I intervjun framgick att EU-parlamentarikern inte brutit mot några lagar eller regler. Nämnden finner att vad en anmälare anfört inte medför att inslaget strider mot kraven på opartiskhet och saklighet.

Övriga inslag

Anmälaren anför att SVT klippte bort en del av intervjun med parlamentarikern där hon berättade hur systemet är tänkt att fungera och att det finns en möjlighet att återbetala överblivna medel. Hennes princip har varit att ta ut dagersättning och att sedan återbetala de medel som hon inte har använt. Enligt nämnden framgick det av intervjun dels att parlamentets administratörer inte haft några invändningar mot upplägget, dels att parlamentarikern redan tidigare betalat tillbaka en summa pengar och att hon hade för avsikt att betala tillbaka ytterligare medel. Det förhållandet att en del av hennes intervjusvar klipptes bort medför inte att inslagen strider mot kraven på opartiskhet och saklighet.

För innehåll på programföretagets webbplats gäller inte något krav på opartiskhet eller saklighet. Vad en anmälare anfört i denna del lämnas därför utan åtgärd.

Detta beslut har fattats av granskningsnämndens vice ordförande Malin Bonthron efter föredragning av Tamara Mivelli.

På granskningsnämndens vägnar

Malin Bonthron

Tamara Mivelli